

Stockholm 2020-11-16

Socialdepartementet
Enheten för folkhälsa och sjukvård
103 33 Stockholm

s.remissvar@regeringskansliet.se
s.fs@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian ”Förslag till förordning om tillfälligt förbud mot servering av alkohol”

Ref: S2020/08228

IOGT-NTO tillstyrker regeringens förslag till tillfälligt förbud mot servering av alkohol efter klockan 22.00.

Regeringen bör också ta initiativ till ytterligare åtgärder mot bakgrund av alkoholkonsumtionens betydelse för smittspridningen av coronaviruset i Sverige.

IOGT-NTO avger därför följande förslag och motivering enligt nedan.

Bakgrund och aktuellt kunskapsläge – alkohol och covid-19

Detaljerade uppgifter om i vilka sammanhang coronaviruset sprids i Sverige är så vitt vi känner till inte offentligt tillgängliga men i många länder har sammanhang där alkohol konsumeras visats ha en stor roll för spridningen av covid-19. Exempel är bland annat Norge, Estland, Nederländerna, Italien, Spanien och Grekland.¹ I USA har delstater som lättat på restriktioner för alkoholförsäljning sett en ökning av smittspridningen och därför återinfört restriktionerna.² Vidare har barer och restauranger bedömts som de mest riskfyllda miljöerna för smittspridning.³ En akademisk studie i USA med data från 3 138 counties fann att restriktioner för restauranger och barer minskade smittspridningen av covid-19 signifikant.⁴

Men alkohol verkar ha en mycket bredare påverkan på smittspridningen i Sverige än endast på ställen med serveringstillstånd. Statsepidemiologen Anders Tegnell nämnde på Folkhälsomyndighetens presskonferens tisdagen 3 november att cirka 1/3 av alla fall av smittspridning skedde i samband med privata fester och 1/3 knutna till arbetsplatser, ofta i samband med after-work-liknande aktiviteter. Situationer i samband med alkoholkonsumtion verkar därmed ha en central roll för smittspridningen av covid-19 även i Sverige. Det är ett starkt skäl för vidare åtgärder utöver de föreslagna begränsningarna av försäljningen på restauranger och barer.

¹ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-08-16/spain-to-shut-famed-nightclubs-after-links-to-covid-outbreaks>, <https://nordan.org/beer-restrictions-amid-covid-19-virus-outbreak/>

² <https://www.cbsnews.com/news/nevada-coronavirus-restrictions-bars-restaurants-again-as-covid-hospitalizations-spike/>, <https://www.gpb.org/news/shots-health-news/2020/08/18/how-bars-are-fueling-covid-19-outbreaks>

³ <https://www.tpr.org/bioscience-medicine/2020-07-07/know-your-risk-for-covid-19-chart-released-by-texas-medical-association>, <https://www.mlive.com/public-interest/2020/06/from-hair-salons-to-gyms-experts-rank-36-activities-by-coronavirus-risk-level.html>

⁴ Courtemanche, C., Garuccio, J., Le, A., Pinkston, J., & Yelowitz, A. (2020). Strong Social Distancing Measures In The United States Reduced The COVID-19 Growth Rate: Study evaluates the impact of social distancing measures on the growth rate of confirmed COVID-19 cases across the United States. *Health Affairs*, 39(7), 1237–1246.

IOGT-NTO:s förslag

Med tanke på detta föreslår IOGT-NTO att stärkta alkoholpolitiska åtgärder genomförs för att minska risken för människor att smittas. Förslagen får dubbel effekt eftersom en minskad alkoholkonsumtion som följer av insatserna också kommer att minska belastningen på hälso- och sjukvården på såväl kort som lång sikt.

Vi föreslår:

- Att Systembolagets öppettider i butiker tillfälligt begränsas till klockan 17 på vardagar samt att Systembolaget hålls stängt på fredagar och lördagar. Det är viktigt att samtidigt införa åtgärder för att minska trängsel under kvarvarande öppettider.
- Att alkoholskatten tillfälligt höjs (förslagsvis omkring 20 procent) så snart som administrativt möjligt, senast 1 januari 2021. Effekten av skattehöjningen bör följas och utvärderas kontinuerligt.
- Att möjligheten till hemleverans av alkohol från Systembolaget tillfälligt stoppas i kombination med att ett permanent stopp införs för den utländska distanshandeln med alkohol och ett främjandeförbud för dessa utländska aktörer.

Folkhälsomyndighetens hantering av alkoholfrågan under covid-19

IOGT-NTO vill uttrycka förtroende för den kunskap Folkhälsomyndigheten har i smittskyddsfrågor och modet att agera utefter den kunskapen i den svåra och osäkra situation som coronakrisen innebär. Däremot får vi intrycket att Folkhälsomyndigheten lägger för låg prioritet i de folkhälsofrågor som tidigare Folkhälsoinstitutet ansvarade för, trots etablerad forskning och erfarenhet på området. Inte minst utifrån agerandet kring alkohol och covid-19 upplever vi att Folkhälsomyndigheten varit omotiverat passiv på dessa folkhälsofält under pandemin både gällande information till allmänheten och i rekommendationer och åtgärder.

Rätt intressen och proportionalitet i framtidens alkoholpolitik

Det finns en ouplöslig intressekonflikt mellan förbättrad folkhälsa genom minskad alkoholkonsumtion och alkoholindustrins strävan efter ökad försäljning och vinst. Detta har visat sig särskilt tydligt under coronakrisen. IOGT-NTO menar att det är oacceptabelt att branschorganisationer för alkoholtillverkare, som Sprit & Vinleverantörersföreningen SVL, aktivt bjudits in att yttra sig över den aktuella promemorian.

Coronakrisen har med stor skärpa visat vikten av att upprätthålla folkhälsoperspektivet på frågan och visat på styrkorna i ett gemensamt agerande i samhället genom regering, riksdag, myndigheter och enskilda. Det är viktigt att ta tillvara och bygga vidare på dessa erfarenheter och kapaciteten som finns i samhället att förebygga smitta, sjukdom och olycksfall - även efter pandemin.

Det finns dessutom alla skäl att ifrågasätta den särställning som alkoholen åtnjuter i samhället. Alkoholskadorna ska bedömas och hanteras med samma måttstock och verktyg som andra samhällsproblem. Vi kan bygga ett starkare och mer hållbart samhälle, men då måste vi komma bort från nuläget där fokus hamnar på arbetstillfällen och vinster för en enskild företagssektor trots att samhällsvinsterna så tydligt finns i att förebygga alkoholens skadeeffekter med en minskad alkoholkonsumtion. Regeringen bör, när det akuta krisläget lugnat ned sig, initiera en sådan diskussion.